KONEC „POHÁDKY“ O IMIGRACI

Dagmar Brožová*

Borjas, George J.: We Wanted Workers. Unraveling the Immigration Narrative

Londýn: W. W. Norton and Company, Ltd., 2016. 238 stran. ISBN 978-0-393-24901-9.

Kubánský emigrant G. J. Borjas, profesor ekonomie a sociální politiky na Harvard Kennedy School a jeden z největších amerických a světových odborníků na migraci, velmi přesvědčivě vyvrací zavedené klišé, „pohádku“, kterou nám předkládají zejména politické reprezentace: imigrace je univerzálně prospěšná a přínosná pro všechny. Za pomoci dat, převážně americké provenience, ukazuje, jak je tento závěr zjednodušený, zploštělý a ve své podstatě mylný.

V moderních ekonomikách jsou imigranti žádaným zbožím. Zaplňují totiž prázdná místa na příslovečných „montážních linkách“, o které domácí pracovníci nemají zájem. Borjas vysvětluje, že imigranti nejsou jenom pracovníci, jsou to také lidé, kteří žijí mimo brány závodu: mj. spotřebovávají, odvádějí daně a čerpají programy státní sociální pomoci. Výsledkem je, že imigrace někomu blahobyt zvyšuje, jiným zase snižuje; jinými slovy řečeno, imigrace vytváří své vítěze a poražené. Borjas imigraci označuje za vládní redistribuční program (s. 19).

Celkových 238 stránek knihy, převážně verbálního a analytického textu, využívajících grafy a tabulky spíše v míře omezené, je rozděleno do 10 kapitol (plus poznámkový aparát a věcný rejstřík). Kniha zkoumá a analyzuje přímé ekonomické efekty imigrace: jak imigranti ovlivňují přijímající zemi, a to zejména zaměstnanost, mzdy, daně a celkový blahobyt. Kromě toho si přinášejí sociální zvyky, normy každodenní interakce, občanskou a politickou kulturu, a to má v přijímajících zemích důležité důsledky. Data, o která se opírají tvrzení knihy, pocházejí převážně z USA, což je tradičně země, kam nepřetržitě cílí vlny ekonomických imigrantů.

D. Hamermesh, (Institute for the Study of Labor (IZA) and Royal Holloway University of London) na přebalu knihy uvádí: „G. Borjas, světový lídr mezi ekonomickými experty na migraci, napsal netechnickou, spíše konverzační knížku, upozorňující na všechny efekty imigrace na ekonomiku – zvláště na americkou ekonomiku. Ústředním sdělením knihy je skutečnost, že důsledky imigrace mohou být pozitivní nebo negativní,

* **Dagmar Brožová** (brozova@vse.cz), Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta.

a to v závislosti na tom, jaké skupiny domácích pracovníků jsou dotčeny, o jaké typy imigrantů se jedná a v jakých časech se procesy odehrávají.“

Kapitola 1 *Introduction* je úvodem do problematiky. Kniha sumarizuje ekonomický vliv imigrace na USA. G. Borjas imigraci nekanonizuje ani nedémonizuje. Ale s jistotou tvrdí: někteří vítězí a jiní prohrávají. Imigrace je způsob redistribuční sociální politiky. Generuje fiskální zátěž, která vzniká z nadměrné participace imigrantů na veřejných sociálních a podpůrných programech. Autor vysvětluje, jak realistický přístup vede k tomu, uvažovat, co determinuje ekonomický vliv imigrace, a identifikovat faktory, které činí imigraci více přínosnou nebo více nákladnou. Tento přístup pak umožní identifikovat skupiny, které vítězí, a ty, které prohrávají. Pak je možné formulovat imigrační politiku tak, aby odpovídala záměrům přijímající země.

Kniha je reakcí na všeobecně rozšířené tvrzení, že imigrace je výhodná pro všechny. Borjas s velkou erudicí a přesvědčivostí dokládá, že imigrace může být přínosnou, ale jen pro někoho, ne nutně pro všechny.

G. Borjas se narodil na Kubě, s rodiči emigroval do USA, vystudoval Columbia University, získal doktorát z ekonomie. Jeho doktorská disertace zkoumala, jak střídání práce, frekvence a časování změn práce ovlivňují mzdu. Jeho první článek o migraci byl publikován v roce 1985, Borjas tam mj. formuluje otázku: Co znamená skutečnost, že dřívější imigranti vydělávají více než ti dnešní? A zároveň poskytuje také odpověď: Za tento výdělkový rozdíl (*the earning gap*) je odpovědný pokles schopností a dovedností, kterými imigranti disponují. Ti, co přišli dříve, byli schopnější a vzdělanější než ti, kteří přicházejí v dnešních imigračních vlnách. Zároveň ubylo pracovních míst pro nízko kvalifikované pracovníky.

Kapitola 2 *Lennon's Utopia* odkazuje na Lennonovu ikonickou píseň *Imagine*, kde si autor představuje svět bez hranic. Ekonomové již dlouho zkoumají důsledky volného pohybu zboží a kapitálu na zaměstnanost, mzdy a důchody. Volný mezinárodní obchod v hypotetické světové ekonomice zvyšuje globální důchod a podle zákona jediné ceny vyrovnává ceny a mzdy napříč zeměmi. Obohacuje všechny zúčastněné a redukuje ekonomické nerovnosti. Ve skutečné ekonomice svobodný obchod také vytváří své vítěze a poražené. Dekády zkušeností zemí s liberálními politikami ale důchody nezvýšily a mzdy nesrovnaly, jak ekonomové předpovídali. Borjas odkazuje na země zóny volného obchodu NAFTA a odvolává se na J. Stiglitze, který uvedl, že důchodové disparity mezi USA a Mexikem ještě vzrostly a reálná mzda v Mexiku dokonce poklesla (s. 33). Další generace expertů hledaly alternativní scénáře: imigrační restriktce.

Pohyb lidí napříč hranicemi na rozdíl od pohybu zboží nese s sebou další dodatečné těžkosti, a to v oblasti sociální, kulturní, náboženské, politické. Borjas dokládá, že kulturní a etnická diverzita tenduje spíše k redukci sociální solidarity a sociálního kapitálu. Integrovaný svět bez hranic vytváří zisky pro některé skupiny – vlastníky kapitálu, a velké ztráty pro jiné skupiny – pro pracující.

V kapitole 3 *How We Got Here* Borjas rozebírá a analyzuje legální a ilegální imigraci do USA v čase. Tradiční imigranti na počátku 20. století přicházeli převážně ze západoevropských zemí – z Velké Británie, Německa, Itálie, ale také z Ruska, Polska.

Ti současní přicházejí zejména z Mexika, Indie, Filipín. Zásadní rozdíl je v jejich vzdělání, schopnostech a ekonomickém statusu. V roce 2014 pouze 8 % domácích pracovníků nedokončilo střední školu, z imigrantů to bylo 28 %. Disproporčně největší podíl tvoří imigranti s nízkým vzděláním, kteří jsou méně produktivní (s. 64).

Kapitola 4 *The Self-Selection of Immigrants* se zaměřuje na různé skupiny imigrantů. Různé země nabízejí různé příležitosti. Různé typy lidí si vybírají různé země. Není překvapením, že ekonomika USA přitahuje i vysoce schopné a kvalifikované lidi. Imigrantská populace v USA je tvořena z různých skupin. Kanada a Austrálie např. odrazují imigranty povinností získat vízum, které je přidělováno na základě vzdělání, profese a pracovních zkušeností. Bariéry imigrace se liší podle zemí: politické rozhodnutí omezující vstup není jediným faktorem limitujícím imigraci do bohatých zemí. Imigrace sama má své náklady a ty jsou také omezujícím faktorem.

Ekonomický potenciál imigrantů signalizuje mzda, kterou imigranti získají v prvním zaměstnání po vstupu do cílové země. Tzv. *entry wage* sumarizuje hodnotu schopností, které imigrant přináší, včetně vzdělání, zkušeností a znalosti angličtiny. Trend ve vývoji vstupní mzdy v zásadě vypovídá o trendu v produktivitě imigrantské populace. Podle dat z roku 1960 mzdový rozdíl (*the wage gap*) mezi domácími pracovníky a imigranty činil 11 %, v roce 1990 už to bylo 28 %; v roce 2010 rozdíl stále zůstává na úrovni 28 % (s. 73).

Soumrak pracovních příležitostí označovaných jako „modré límečky“ (*blue collar*) činí pro nízko kvalifikované ještě těžším najít a udržet si dobře placenou práci. Protože imigranti jsou v průměru méně schopní než domácí pracovníci, pokles vstupní mzdy lze reflektovat jako změnu v ekonomické výkonnosti imigrantů. Pokles ekonomického statusu imigrantů souvisí se zeměmi jejich původu, domnívá se Borjas. Imigranti z Dominikánské republiky a Mexika např. vydělávají o 50 % méně než domácí pracovníci, imigranti z Německa a Kanady naopak o 70 % více než ti domácí. V roce 2010 měl průměrný domácí pracovník více než 13 let vzdělání, zatímco průměrný imigrant z Mexika jen 9 let; přičemž každý dodatečný rok vzdělání zvyšuje výdělek asi o 10 % (s. 86).

Kapitola 5 *Economic Assimilation* se zabývá faktory, které ovlivňují asimilaci imigrantů. Trendy ve vývoji schopností imigrantů přicházejících do USA a velké difference mezi skupinami imigrantů ovlivňují jejich asimilaci s domácí populací. Někteří se asimilují rychle, jiní pomaleji a někteří vůbec. Je to jejich volba, která závisí zejména na zkušenosti a očekáváních. Ekonomická asimilace souvisí samozřejmě s kulturní a sociální integrací. Borjas poukazuje na situaci v Evropě, kde jsou velké skupiny neasimilovaných skupin a země s tím mají velké problémy. Ekonomické neúspěchy imigrantů vedou k sociální a ekonomické exkluzi, ke vzdoru a terorismu.

Ekonomická asimilace závisí na motivaci imigrantů. Pokud vidí, že jim asimilace přinese zisk, budou ochotni absolvovat akce, které jim asimilaci usnadní, např. věnovat čas učení se jazyku. Když budou očekávat, že je lepší zůstat v uzavřené skupině, tak tam zůstanou. Není překvapující, že asimilace se liší podle země původu a záleží na mnoha okolnostech: kdo jsou, jaké mají schopnosti a jaké podmínky nabízí cílová země.

Hodnotíme-li asimilaci pohledem na mzdy imigrantů, výsledek je očekávaný. Výdělky těch, kteří přišli v 80. letech 20. století, vzrostly v první dekádě pobytu v cílové

zemi o 5 %, mzdy imigrantů, kteří přišli v 90. letech, nevzrostly v první dekádě vůbec. Borjas z toho usuzuje, že proces ekonomické asimilace se zpomaluje. Pro méně schopné imigranty je těžké držet krok, natož dohnat domácí pracovníky. Současné vlny imigrantů nejsou vybaveny schopnostmi a dovednostmi tak jako dřívější vlny. Např. v 70. letech podíl těch, kteří uměli plynne anglicky, vzrostl o 12 procentních bodů během první dekády pobytu, u těch, kteří přišli po roce 1990, tento podíl vzrostl pouze o 3 procentní body (s. 98).

Asimilace se diferencuje podle skupin. Vysoce vzdělaní se rychle naučí anglicky a mohou využít nabízené pracovní příležitosti. Ochota imigrantů získávat nové schopnosti a dovednosti závisí na tom, jak imigranti očekávají, že tyto dovednosti využijí v každodenním životě. Obecně platí, že pokud imigranti najdou jen málo svých etnických krajanů, pak mají silný motiv získávat další schopnosti nutné pro širší sociální a ekonomické interakce s okolím. Pokud najdou velkou enklávu svých krajanů, potřebují tyto nástroje mnohem méně. Příkladem jsou Mexičané, ti jsou nízko kvalifikovaní a mají velké enklávy jak v amerických městech, tak na zemědělském venkově. Zůstávají uzavření a jejich asimilace se zpomaluje.

Roli v asimilaci hrají rovněž vládní politiky, také podle nich se imigranti rozhodují. Legislativa v USA činí v mnohém jednodušším neasimilovat se a identifikovat se kulturně a politicky se svojí vlastní etnickou skupinou.

Kapitola 6 *The Melting Pot* se zamýšlí nad budoucností imigrantů. Demografové projektují, že v roce 2065 budou děti současných imigrantů tvořit až 18 % populace v USA. Ekonomický status dětí imigrantů přesahuje ten jejich rodičů. Děti jsou obvykle první z rodiny, kdo se naučí jazyk, čerpají vzdělání na amerických školách a pochopí, jak být úspěšný na trhu práce.

Typický imigrant v USA vydělával v roce 2000 o 21 % méně než průměrný domácí pracovník, zatímco typická druhá generace pak o 9 % více (s. 113). Děti jsou motivované, chtějí dosáhnout úspěchu. Dostupná data ovšem poskytují méně optimistické předpovědi pro děti imigrantů současné vlny. Děti současných imigrantů budou vydělávat v roce 2030 o 10 % méně (s. 116). Jestli je tato projekce správná, pak klesající úspěšnost druhé generace by měla být podle Borjase tématem odborných debat. Autor uzavírá svoji diskusi problému závěrem, že proces asimilace je výsledkem volby činěné rodinami migrantů, je to maximalizační volba za daných omezení: volí tu nejvýhodnější alternativu v daném prostředí, při daných okolnostech a institucionální infrastruktuře.

Imigranti, kteří přicházeli ve 20. století, čelili dramaticky odlišným ekonomickým podmínkám než ti, kteří přicházejí nyní. Ti, co přicházeli po roce 1900, nacházeli práci v rozvíjejícím se zpracovatelském průmyslu. Tyto pozice se časem staly dobře placenými, stabilními, odborově organizovanými, měly podporu a ochranu ekonomického statusu pracovníků. Pro mnoho rodin to byla cesta do střední třídy. Dnes je sektorů zaměstnávajících nízko kvalifikované imigranty mnohem méně. Trh nízko kvalifikované pracovníky penalizuje nízkou mzdou a nenabízí jim ochranu ani výhody. Růst blahobytu státu provedl selekci lidí, kteří se rozhodli emigrovat do USA, soudí Borjas. Měníci se motivace k migraci a pobytu mění složení imigrantské populace. Sociální programy nabízejí

pomoc, přístup ke vzdělání pro děti, lepší výživu, lékařskou péči, než mají ve svých zemích původu.

Kapitola 7 *The Labor Market Impact* analyzuje vliv příchodu imigrantů na trh práce. Imigranti vykonávají zaměstnání, která domácí pracovníci vykonávat nechtějí za běžnou mzdu. Libertariánský Cato Institut uvádí, že imigranti s nízkými schopnostmi hledají nízko placené profese, jejichž nízký společenský status je pro Američany nedostatečný. Např. mezi řidiči taxíků v New York City bylo v roce 1970 88 % domácích pracovníků; v roce 2010 již bylo 84 % z nich imigrantů (s. 129).

Důsledky na trh práce zkoumají stovky studií. Některé tvrdí, že imigrace má malý vliv na mzdy domácích, jiné zase že tento vliv je poměrně zásadní. Borjasovy analýzy říkají, že 10% zvýšení velikosti skupiny pracovníků, kteří disponují danými schopnostmi, redukuje mzdu této skupiny o 3 % (s. 129).

Jak se změní trh práce po příchodu imigrantů, tedy po pozitivním nabídkovém šoku? Co udělají firmy, které zaměstnávají pracovníky, když zjistí, že jsou k dispozici další lidé, kteří chtějí pracovat (tj. migranti)? A co udělají domácí pracovníci? V krátkém období záleží na tom, o jaké imigranty jde a jak dopadá jejich srovnání s domácími pracovníky. Pokud budou s domácími pracovníky dokonale substituty, budou zaměstnavatelé platit nižší mzdy, protože je k dispozici více pracovníků. To se týká zejména nízko kvalifikovaných profesí, v nichž klesají mzdy domácích pracovníků. V krátkém období tady imigranti zřetelně snižují mzdu domácích pracovníků. Pokud budou s domácími pracovníky spíše v komplementárním vztahu, pak zvyšují produktivitu domácích a zvyšují jim i mzdu. To se týká vysoce kvalifikovaných domácích pracovníků, k nimž jsou nízko kvalifikovaní imigranti komplementy. V souladu se zákonem nabídky a poptávky bude mzda nízko kvalifikovaných domácích pracovníků klesat a vysoce kvalifikovaných růst.

Domácí pracovníci mohou reagovat na nabídkový šok také odchodem do měst nebo míst, kde imigranti nežijí. Také zaměstnavatelé mohou přemístit své firmy tam, kde imigranti nabízejí své služby ve zvýšené míře, a získat tak větší zisk. Borjas poukazuje na situaci v Miami: tam žije hodně imigrantů a došlo tam i ke zřetelnému poklesu mezd nízko kvalifikovaných pracovníků. V roce 2010 více než polovina zdravotních sester v New Yorku se narodila v zahraničí, v Bostonu to bylo pouze 10 %. Naopak cena prací, které vyžadují licence, na které imigranti nedosáhnou, se nemění.

Imigranti přinášejí na trh práce odlišné schopnosti a kapacity. Je proto vhodné zkoumat vliv imigrace na konkrétní skupiny pracovníků podle schopností a věku. Analýza ukázala, že když se daná skupina rozroste o 10 %, pak mzda ve skupině klesne o 3–4 % (s. 137). Nejvíce klesá mzda u těch skupin, které přibírají nejvíce migrantů. Historické relace mezi mzdou a specifickými skupinami imigrantů ukazují, že výdělky skupin nejvíce ovlivněných imigrací rostou pomalejším tempem.

V dlouhém období má imigrace nulový efekt na průměrnou mzdu (při konstantních výnosech z rozsahu v produkční funkci), přičemž některé vzdělanostní skupiny zaznamenávají pokles mezd, jiné vzestup. Např. pracovníkům, kteří nedokončili střední školu, klesla mzda mezi lety 1990–2010 o 3 % (v USA, s. 143).

Kapitola 8 *The Economic Benefits* je odpovědí na otázku, kdo imigrací získává a kdo ztrácí. Země, které přijímají imigranty, to dělají z jednoduchého důvodu – domnívají se, že imigranti generují benefity pro domácí pracovníky. Benefity pocházejí z komplementarity imigrantů a domácích, zvyšují jejich produktivitu nebo zvyšují zisky firem domácích vlastníků. Imigranti snižují ceny specifických zboží a služeb. Např. zlevňují Kalifornanům úklidové služby domácností. Imigranti jsou také spotřebitelé, kteří zvyšují poptávku po zboží. Někteří si otevírají vlastní firmy a produkují zisky. Vysoce vzdělaní imigranti akcelerují inovace. Až tři čtvrtiny patentů z top univerzit v roce 2011 měly v cizině narozeného autora. Velký podíl nositelů Nobelových cen jde na konto imigrantů (33 % v chemii, 26 % v ekonomii, 34 % v oboru fyzika a medicína).

Někteří domácí pracovníci si ohledně mezd pohoršují, ale nižší mzda jednoho znamená vyšší profit jiného. Zisk z nižších nákladů na práci získává každý, kdo pracovníky najímá: firmy, hotely, domácnosti, dále i spotřebitelé, kteří kupují zboží a služby, které imigranti produkují. Imigrace zvyšuje blahobyt některých domácích a difference mezi vítězi a poraženými je imigrační přebytek. Čím větší redistribuční „bolest“, tím větší ekonomický zisk. Borjas vyčísľuje, že v roce 2015 bylo v USA 16 % pracovní síly narozeno v cizině a GDP byl 18 bilionů dolarů. Krátkodobý imigrační přebytek byl 50 miliard ročně. Domácí pracovníci ztratili 516 miliard, zatímco firmy domácích vlastníků získaly 566 miliard. Přebytek 50 miliard získávají firmy. Přebytek znamená redistribuci bohatství od vlastníků práce k vlastníkům kapitálu (s. 157–158).

Protože imigrace v dlouhém období nemění průměrnou mzdu ani firemní zisky, v dlouhém období domácí pracovníci a domácí firmy ani nezískávají ani neztrácejí. V dlouhém období se imigrační přebytek rovná nule. Nabízí se pouze Borjasem v 8 kapitole diskutovaná otázka: jak dlouhé je dlouhé období?

Kapitola 9 *The fiscal Impact* se zabývá rozpočtovými dopady imigrace. Imigranti jsou nejen pracovníci, jsou to také lidé, kteří žijí, nakupují, mají děti, chodí do nemocnic, platí daně, využívají vládní podpůrné programy sociální pomoci. Jak imigranti ovlivňují výdaje na programy sociálního státu? Když tyto výdaje porovnáme s daněmi, které odvádějí, jaký bude výsledek?

Sociální pojišťovací programy a stát blahobytu působí jako magnet pro imigranty, protože je pro ně komfortní a chrání jejich život lépe než v původních zemích. Opatření sociálního státu lze ovšem regulovat a řídit tak imigrační rozhodování. M. Friedman psal, že nemůžeme mít svobodnou imigraci a stát blahobytu, neboť nabídka imigrantů pak bude nekonečná (s. 172). W. Niskanen (bývalý předseda Cato Institutu) zase, že je lepší kolem státu blahobytu postavit stěnu než kolem rozprostřít zemi (s. 173).

Data říkají, že domácnosti imigrantů přijímají pomoc státu častěji než domácnosti domácích pracovníků. Jsou imigranti čistými přispívajícími, nebo čistými uživateli programů sociálního státu? Borjas vysvětľuje, že odpověď záleží na tom, jaká data jsou používána a jak se s nimi pracuje. A jaké předpoklady jsou uvažovány. Výzkumy přinášejí oba možné závěry: že imigranti užívají státu blahobytu a představují fiskální zátěž pro domácí pracovníky, i že přinášejí čisté benefity.

Záleží na tom, zda jako základní jednotku bereme jednotlivce nebo domácnost. Domácnost v čele s imigrantem má vysokou míru užití státu blahobytu a rozdíl mezi domácnostmi imigrantů a domácích v čase roste. V roce 2015 to bylo 24 % domácích domácností a 37 % domácností imigrantů. Pokud uvažujeme jednotlivé osoby, pak podíl těch, které čerpají pomoc sociálního státu, se téměř neliší a představuje asi 25 %. Děti imigrantů narozené v USA mají totiž americké občanství. Ale takový kalkul, jak ukazuje Borjas, je dezinformativní a zavádějící (s. 179). Domácnosti imigrantů jsou četnější než rodilých Američanů; čím více lidí, tím více čerpají vládních benefitů. U imigrantů připadá na jednu ženu 2,1 děti, zatímco u domácích je to 1,8. Tento fakt ale není nijak překvapivý. Jde o redistribuci od těch, kteří se mají dobře, k těm znevýhodněným. Populace imigrantů je disproporčně nízko kvalifikovaná, má nižší schopnosti a také disproporčně vysoký počet příjemců státu blahobytu. Hlavním důvodem, proč jsou příjemci sociálního státu, je, že mají nižší schopnosti. Překvapivá je vysoká míra užívání státu blahobytu u imigrantů obecně. Plných 46 % domácností imigrantů v USA dostává nějaký typ veřejné pomoci, nebo čerpá opatření státu blahobytu.

Závěr, ke kterému G. Borjas dochází, není v souladu se všeobecně přijímanou „pohádkou“, že imigrace je výhodná pro všechny. Realita je mnohem složitější. Jakkoliv lze přijmout konstatování, že mystický „průměrný“ člověk není imigrací ovlivněn, imigrace vytváří své vítěze a poražené. Tato redistribuce blahobytu domácím pracovníkům bere a vlastníkům kapitálu dává.

Tam, kde je soustředěno hodně nízko kvalifikovaných imigrantů, jsou fiskální záležitosti, platí méně na daních a čerpají více služeb sociálního státu; to v krátkém období. Průměrný imigrant je fiskálně výhodný jedině tehdy, když nezvyšuje náklady sociálního státu a platí daně (s. 188). Samozřejmě je dlouhodobá kalkulace superiorní té krátkodobé, ale jak v těchto souvislostech chápat dlouhé období? Zde je vyčíslení velmi obtížné. Např. investice do vzdělání dětí bude generovat fiskální benefity mnohem později, až získají dobře placená místa, budou odvádět daně a poptávat statky a služby.

Poslední kapitola 10 *Who Are You Rooting For?* je shrnutím zásadních myšlenek díla. Rychlost asimilace imigrantů závisí na politických, kulturních, sociálních a ekonomicko-environmentálních podmínkách. Tyto podmínky definují imigrantovu zkušenost. Některé asimilaci urychlují, jiné zpomalují. A je specifická pro konkrétní místo a čas. Obecně je však dnes mnohem pomalejší než před dvěma třemi dekádami. Navíc je zde zásadní rozdíl mezi různými skupinami migrantů. Obecně platí, že ti více schopní se asimilují rychleji. To také ovlivňuje jejich schopnost získat pracovní místa.

Participace imigrantů na pracovní síle přerozděluje bohatství od těch, kteří mají podobné kompetence jako migranti, k těm, kteří služeb migrantů užívají. Zisky vítězů přesahují ztráty poražených; imigrace tudíž přináší v krátkém období imigrační přebytek – čisté zvýšení blahobytu. Tyto zisky v dlouhém období mizí, neboť vyšší produktivita práce obvykle opět zvýší mzdy. Navíc jsou imigranti čistými uživateli služeb sociálního státu a sociálních podpůrných programů. V dlouhém období je však extrémně obtížné změřit fiskální benefit, hodně to závisí též na předpokladu o budoucím vývoji daní a vládních výdajů. I když je ekonomický dopad migrace v průměru blízko nule, podstatná je

redistribuce bohatství od pracovníků k firmám. Nelze rovněž zapomínat, že imigranti přinášejí institucionální, kulturní a politickou zátěž a to jsou dodatečné náklady, které mohou brzdit hospodářský rozvoj přijímajících zemí.

Matematické modely se používají jako základ vědecké determinace sociální politiky. Vede to k technologické determinaci veřejné politiky a ignoruje to jednoduchý fakt života: politici si dávají cíle, kterým věří a o nichž jsou přesvědčeni, že jsou správné. Ale každý člověk vyznává jiné hodnoty, klade si jiné životní cíle; to plyne z jeho osobní historie a z obecné filozofie, kterou přijal a která řídí jeho život (s. 198).

Fiskální zátěž, kterou imigrace představuje, je cenou, kterou lidé platí za snížení bídy na planetě (s. 199). A to by měli lidé vědět. Velkým problémem je také dlouhodobá asimilace rodin imigrantů. Jak ukazuje situace v Evropě, uvádí Borjas, velké skupiny neasimilovaných menšin představují velké problémy a zvyšují náklady. Politicky korektní pohádka je mylná: imigrace není dobrá pro každého. Zavedení jakékoliv imigrační politiky stanovuje, jak se budeme starat o tuto zvláštní skupinu. Např. omezení imigrace na vysoce kvalifikované imigranty by zvýšilo blahobyť všech. Pokud chceme udělat domácí bohatšími, není důvod přijímat nízko kvalifikované imigranty (s. 205). Nebo kompenzovat ty, kteří ztrácejí, tj. domácí pracovníky s podobnou kvalifikací, které nabídkový šok zasáhne nejvíce. Masivní migrace si žádá masivní vládní programy a masivní redistribuci bohatství. Taková musí být reálná debata o imigrační politice a její ceně, kterou zaplatíme všichni.

I když kniha G. Borjase vychází z valné části z analýzy dat americké provenience, poskytuje velmi zajímavé čtení nejen pro ekonomy a odborníky, ale rovněž pro všechny občany Evropské unie. A to zejména v aktuálních souvislostech přetrvávající migrační krize, která se dotýká každého z nás. Každý by měl mít obecné povědomí o souvislostech a důsledcích imigrace. Její vliv zejména na mzdy a blahobyť domácích pracovníků by měl být každému znám, aby se mohl svobodně rozhodnout, jaké náklady je ochoten nést ve jménu snížení světové chudoby.